

Het basisonderwijs presteert goed en kost weinig

Reactie College van Bestuur Tabijn op SCO-rapport

Op 11 januari j.l. publiceerde het Sociaal- en Cultureel Planbureau (SCP) het rapport 'Waar voor ons belastinggeld', waarin ook de prestaties van het primair onderwijs aan de orde werden gesteld. De SCP-onderzoekers concluderen dat er geen aanwijzingen zijn dat leerlingen in de periode 1998-2009 beter zijn gaan presteren, terwijl de kosten in het basisonderwijs substantieel zijn toegenomen. Deze conclusie leidde tot grote commotie in het onderwijsveld en was voor enkele politieke partijen ter rechterzijde aanleiding om een debat aan te vragen over de effectiviteit van de extra investeringen in het onderwijs van de afgelopen jaren.

Het SCP-rapport; een genuanceerd oordeel

Het SCP doet al jaren onderzoek naar de kosten en opbrengsten in de publieke sector, waaronder de gezondheidszorg, het onderwijs en de politie. Dit wordt op economische wijze gedaan: kosten worden afgezet tegen productiviteit. Bij hogere kosten zou de productiviteit dus moeten toenemen. Ook in het nu verschenen rapport wordt deze benadering toegepast. Maar in het rapport wordt, voor wat betreft het primair onderwijs, direct gesteld dat het lastig is om de prestaties van leerlingen te meten. Daarom zijn de conclusies voor de sector primair onderwijs heel algemeen geformuleerd. Men stelt o.a. dat: Nederlandse basisscholen internationaal gezien redelijk goed scoren en dat het oordeel van de Inspectie over het algemeen positief is. Ook erkent men dat ouders over het algemeen tevreden zijn over de kwaliteit van het onderwijs. Daar tegenover zetten de onderzoekers dat de resultaten van de CITO-eindtoetsen geen duidelijk positieve of negatieve indicatie geven over de ontwikkeling van kinderen in deze periode, en dat er geen aanwijzingen zijn dat de klassenverkleining heeft geleid tot een substantiële verbetering van de leerresultaten. Kortom, een genuanceerd rapport met voorzichtige en zeer algemeen geformuleerde conclusies.

Politiek klimaat

De schade voor het onderwijs ontstaat niet door het verschijnen van een genuanceerd wetenschappelijk rapport. De schade ontstaat wanneer de conclusies uit hun verband worden gerukt en er een versimpeld en eenzijdig beeld wordt neergezet: "het extra overheidsgeld dat de afgelopen jaren in het onderwijs is gepompt heeft dus niets opgeleverd". We merken al langer dat er in het huidige politieke klimaat geen ruimte meer is voor nuances. Er wordt gecommuniceerd via oneliners en tweets en het moet begrijpelijk zijn voor Henk en Ingrid. Vooral politici ter rechterzijde zoals Ton Elias (VD) waren er als de kippen bij om de kwaliteit van het onderwijs ter discussie te stellen en alvast het debat aan te kondigen over de financiering van het onderwijs. Worden de geesten vast rijp gemaakt voor verdere bezuinigingen op het onderwijs?

De feiten op een rij

In het SCP-rapport wordt met een zeer beperkte set indicatoren gekeken naar het primair onderwijs. De onderzoekers erkennen ook dat deze indicatoren lang niet alle kwaliteitsaspecten van het onderwijs dekken. Daarom maar eens wat feiten op een rij gezet die in het rapport niet of onvoldoende aan de orde komen:

- Het aantal (zeer) zwakke basisscholen is al jaren aan het dalen (oordeel Inspectie).
- Het Nederlandse basisonderwijs presteert internationaal gezien redelijk goed, terwijl het budget nog steeds relatief laag is (beduidend lager dan in omringende landen).
- Er zitten nu veel meer zwak presterende kinderen, die vroeger naar het speciaal onderwijs gingen, op een gewone basisschool. Dat dit niet heeft geleid tot een significante daling van de toetsresultaten is een prestatie van formaat. De toetsresultaten op het terrein van taal en rekenen zijn over de hele linie recent zelfs licht aan het stijgen.
- De komende jaren zullen, vanwege de bezuinigingen op passend onderwijs, nog veel meer zorgkinderen niet meer naar het speciaal onderwijs maar naar een gewone basisschool gaan.
- De bescheiden klassenverkleining en nog bescheidener verhoging van de salarissen hebben inderdaad geleid tot meer uitgaven in het onderwijs. Dit waren echter politieke keuzes: de sector onderwijs moest aantrekkelijker gemaakt worden en de uitstroom uit het onderwijs moest worden beperkt (om lerarentekorten te voorkomen).
- Door recente bezuinigingen is het aantal leerlingen per klas overigens de afgelopen twee jaar weer aan het stijgen.
- Ook de kosten van het onderhoud van gebouwen en de kosten van energie zijn de afgelopen jaren sterk gestegen en verklaren deels de toename van de uitgaven voor onderwijs.
- In de jaren negentig was geen sprake van ICT-voorzieningen op school. Intussen zijn scholen ruimschoots voorzien van computers, computernetwerken en digitale schoolborden. Dat dit leidt tot extra uitgaven die er voorheen niet waren begrijpt iedereen.

Conclusie

Al met al kunnen we concluderen dat het Nederlandse basisonderwijs over de hele linie goed presteert tegen relatief lage kosten. Er wordt hard gewerkt aan de kwaliteit van het onderwijs met ook aantoonbaar resultaat. Dat dit totale plaatje niet wordt meegenomen in het SCP-onderzoek is jammer maar logisch, gezien de beperkte economische bril die de onderzoekers bewust hebben opgezet. Maar dit rapport mag daarmee geen rechtvaardiging worden voor negatieve oordelen over de kwaliteit van het onderwijs of erger nog: voor nieuwe bezuinigingen.

Jonne Gaemers
College van Bestuur

